

SYTUACJA SPOŁECZNO – GOSPODARCZA WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO

II KWARTAŁ

2013

Szanowni Państwo,

Miło mi przekazać w Państwa ręce już po raz szósty kolejny numer Kwartalnika Monitorującego Sytuację Społeczno-Gospodarczą Województwa Świętokrzyskiego. Podobnie jak w poprzednich publikacjach, celem niniejszego opracowania jest syntetyczna prezentacja najistotniejszych trendów społeczno-gospodarczych w naszym regionie w II kwartale 2013 roku, ze szczególnym uwzględnieniem kluczowych dla rozwoju województwa zagadnień. Autorzy pragną zwrócić uwagę zarówno na pozytywne jak i negatywne tendencje zachodzące w ostatnim kwartale składające się na całokształt sytuacji makroekonomicznej regionu. Od pewnego czasu obserwuje się w ujęciu rocznym spadek zatrudnienia w sektorze przedsiębiorstw, co przy jednoczesnej wysokiej stopie bezrobocia i zwiększającym się dystansie średnich wynagrodzeń w województwie i w kraju wpływa niekorzystnie na poziom zamożności mieszkańców świętokrzyskiego. Z drugiej strony warto podkreślić budujące dane, dotyczące liczby podmiotów gospodarczych regionu w rejestrze Regon czy odnotowanego w końcu czerwca wzrostu w skali rocznej produkcji sprzedanej przemysłu, sprzedaży detalicznej i hurtowej.

Zapraszam do lektury,

Kazimierz Kotowski
Członek Zarządu Województwa Świętokrzyskiego

DZIAŁALNOŚĆ PRZEDSIĘBIORSTW

W II kwartale 2013 roku mieliśmy do czynienia w województwie świętokrzyskim ze znacznym wzrostem liczby podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w rejestrze REGON. Liczba zarejestrowanych w regionie podmiotów w okresie kwiecień—czerwiec 2013 zwiększyła się o 878 jednostek (dla porównania wzrost w kwartale poprzedzającym-304 podmioty). Liczba podmiotów gospodarczych rosła we wszystkich miesiącach II kwartału. W kwietniu przybyło 162, w maju 366, a czerwcu 350 przedsiębiorstw. **W dniu 30.06.2013 w REGON widniało 109 250 podmiotów gospodarczych z naszego regionu.** Choć liczba podmiotów gospodarki narodowej może napawać optymizmem to sytuacji gospodarczej w świętokrzyskim nie można niestety ocenić pozytywnie. W końcu II kwartału 2013 roku odnotowano bowiem spadki w wynikach działalności przedsiębiorstw oraz pogorszenie się warunków na regionalnym rynku pracy. W czerwcu 2013 wystąpił spadek przeciętnego zatrudnienia w sektorze przedsiębiorstw w ujęciu rocznym, wzrost stopy bezrobocia reje-

strowanego. Mniejsza niż przed rokiem była również skala wzrostu płac w sektorze przedsiębiorstw. W porównaniu do czerwca 2012 znacznie zmniejszyła się produkcja budowlano-montażowa (spadek o 29,8%), produkcja sprzedana budownictwa (spadek o 27,2%), a do użytkowania przekazano o 18,7% mniej mieszkań niż przed rokiem. Podobnie jak

Liczba zarejestrowanych w regionie podmiotów gospodarczych w okresie kwiecień—czerwiec 2013 zwiększyła się o 878 jednostek

w I kwartale w całym I półroczu 2013 zwiększał się dystans przeciętnego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw w regionie w stosunku do średniej płacy krajowej. Umiarkowane wzrosty w skali roku odnotowano natomiast w produkcji sprzedanej przemysłu (o 2,7%), sprzedaży detalicznej (o 3,2%) oraz hurtowej (o 6%).

DZIAŁALNOŚĆ PRZEDSIĘBIORSTW

W końcu czerwca br. wartość produkcji sprzedanej przemysłu (w cenach bieżących) osiągnęła 1 963,1 mln zł i była wyższa o 2,7% (w cenach stałych) niż przed rokiem. Wzrost ten spowodowany był głównie zwiększeniem produkcji sprzedanej w przetwórstwie przemysłowym (o 7,1%). **W I półroczu 2013 roku produkcja sprzedana przemysłu osiągnęła w cenach bieżących poziom 10 528,5 mln zł i była (w cenach stałych) o 5% niższa niż w analogicznym okresie ubiegłego roku.** W czerwcu 2013 w sektorze przedsiębiorstw wystąpiły znaczne spadki w skali roku zarówno w produkcji sprzedanej budownictwa (o 27,2%) jak i produkcji budowlano-montażowej (o 29,8%). Spadek produkcji budowlano-montażowej był wynikiem znacznego pogorszenia sytuacji w przedsiębiorstwach zajmujących się przede wszystkim budową budynków oraz robotami specjalistycznymi. **Produkcja budowlano-montażowa¹ w końcu czerwca br. ukształtowała się na poziomie 719,2 mln zł, a jej dynamika w II kwartale 2013 uległa znacznemu obniżeniu w stosunku do obserwowanej w okresie styczeń-marzec 2013.** Spadek odnotowano we wszystkich

grupach przedsiębiorstw budowlanych.

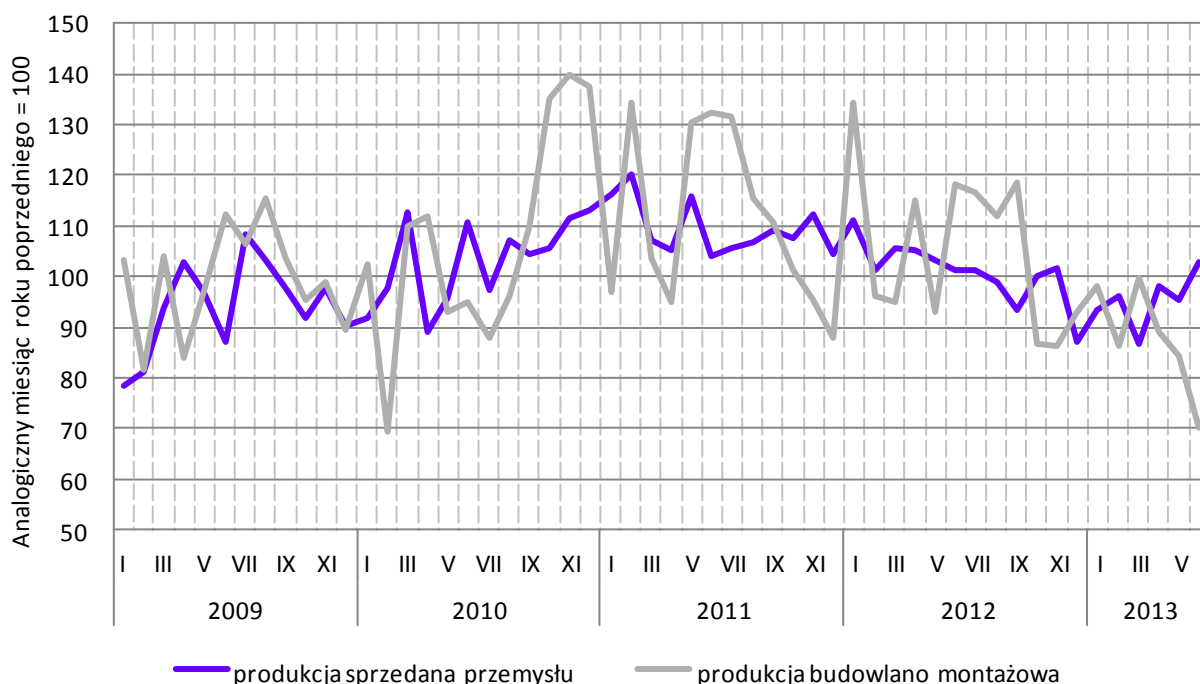
Produkcja sprzedana budownictwa (w cenach

Produkcja sprzedana przemysłu w czerwcu 2013 była wyższa o 2,7% względem czerwca ubiegłego roku

bieżących) w czerwcu 2013 r. wyniosła 363,3 mln zł i była o 27,2% niższa niż przed rokiem.

W okresie styczeń-czerwiec 2013 r. oddano do użytkowania 1 160 mieszkań, tj. o 19,4% mniej niż w analogicznym okresie ub. roku. Najwięcej mieszkań przekazano do użytkowania w powiecie kieleckim – 321 oraz w m. Kielce – 165. Najmniej wybudowano w powiecie kazimierskim – 20, pińczowskim – 27 oraz opatowskim – 31. Spadek liczby nowopowstałych mieszkań notowano zarówno w budownictwie indywidualnym jak i przeznaczonym na sprzedaż lub wynajem.

Wykres 1. Dynamika produkcji sprzedanej przemysłu oraz produkcji budowlano-montażowej w województwie świętokrzyskim w okresie I 2009—VI 2013

Źródło danych: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Kielcach

DZIAŁALNOŚĆ PRZEDSIĘBIORSTW

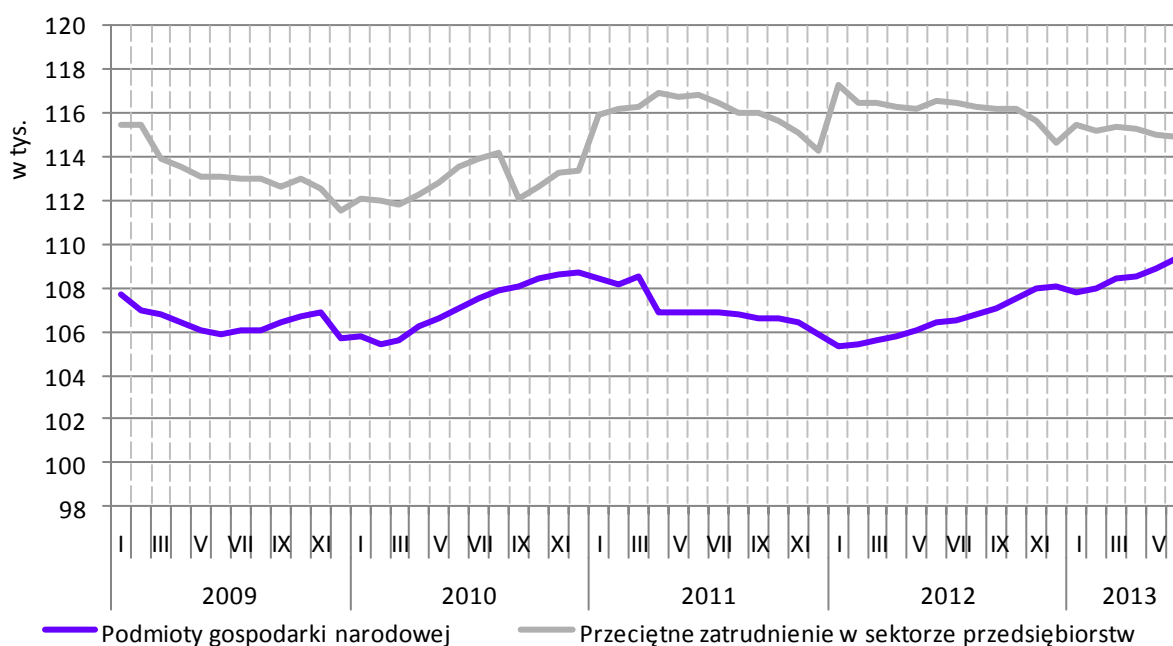
Czerwiec br. nie przyniósł ocieplenia na świętokrzyskim rynku pracy. Podobnie jak we wszystkich miesiącach 2013 r. także w czerwcu odnotowano spadek przeciętnego zatrudnienia w sektorze przedsiębiorstw w skali roku. **Według stanu na**

W okresie styczeń-czerwiec 2013 r. przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw wyniosło 115,3 tys. osób i w porównaniu z analogicznym okresem ub. roku zmniejszyło się o 0,9%

dzień 30.06.2013 przeciętne zatrudnienie osiągnęło poziom 114,9 tys. osób, a więc o 1,5% niż-

szy niż przed rokiem. Liczba zatrudnionych w porównaniu do końca I kwartału 2013 zmniejszyła się o 500 osób. W czerwcu br. najgłębszy spadek przeciętnego zatrudnienia w skali roku odnotowano w budownictwie (o 7,2%). Niższe przeciętne zatrudnienie było również w przemyśle (o 2,6%) oraz w przetwórstwie przemysłowym (o 2,6%). Sekcje, w których przeciętne zatrudnienie było wyższe niż przed rokiem to m.in.: administrowanie i działalność wspierająca (o 8,7%), informacja i komunikacja (o 6,4%), zakwaterowanie i gastronomia (o 4,8%).

Wykres 2. Wielkość przeciętnego zatrudnienia w sektorze przedsiębiorstw oraz liczba podmiotów gospodarki narodowej w województwie świętokrzyskim w okresie I 2009—VI 2013

Źródło danych: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Kielcach

RYNEK PRACY I WYNAGRODZENIA

Bezrobocie

Liczba bezrobotnych w regionie świętokrzyskim w dniu 30.06.2013 wyniosła 84 199 osób i była niższa niż w marcu br. o 7 826 osób. W czerwcu 2013 r. urzędy pracy zanotowały spadek liczby bezrobotnych względem miesiąca poprzedzającego o 2,3%, co odpowiadało 1 961 osobom. Liczba osób pozostających bez pracy była niższa we wszystkich powiatach. Najsilniejszy spadek dotyczył powiatu opatowskiego o 5,3% (282 osoby), pińczowskiego o 4,9% (90 osób), starachowickiego o 4,7% (339 osób) oraz buskiego o 4,2% (125 osób). **Stopa bezrobocia w województwie świętokrzyskim w czerwcu wyniosła 15,4%, podczas gdy w kraju zatrzymała się na poziomie 13,2%.** Zarówno w przypadku kraju jak i województwa spadek w porównaniu do poprzedniego miesiąca wyniósł 0,3 punktu procentowego. Najwyższą stopę bezrobocia zanotowano w powiecie skarżyskim – 25,7%, koneckim – 22,0%, opatowskim – 20,6%, ostrowieckim – 20,4%, kieleckim – 19,4% oraz starachowickim – 17,8%. Najniższą stopą mogą pochwalić się powiaty: buski – 8,0%, pińczowski – 9,9%, miasto Kielce – 10,6%, staszowski – 11,4%, kazimierski i sandomierski – po 12,3%. W I półroczu 2013 roku urzędy pracy zarejestrowały 51 648 bezrobotnych, a więc

o 12,7% więcej niż w analogicznym okresie roku ubiegłego, przy czym wyrejestrowano 54 157 osób, czyli o 11,4% osób więcej niż w I półroczu 2012 r. Wśród nowo zarejestrowanych 54,5% to mieszkańcy wsi, a 45,5% osoby zamieszkujące miasta. 17,7% bezrobotnych rejestrowało się po raz pierwszy, 82,3% po raz drugi i kolejny. Najwięcej bezrobotnych rejestrujących się po raz kolejny zanotowano w powiecie starachowickim – 87,5%, skarżyskim – 87,1%, staszowskim – 85,4%, koneckim i ostrowieckim – po 85,3% oraz sandomierskim – 82,5%. W powiatach opatowskim i kazimierskim odsetek bezrobotnych rejestrujących się po raz kolejny był najniższy i stanowił kolejno – 73,4% oraz 74,9%. Najwięcej nowych miejsc pracy pracodawcy zgłosili w powiecie kieleckim – 3 018 ofert, m. Kielce – 1 930, ostrowieckim – 1 794, koneckim – 1 620, skarżyskim – 1 379, sandomierskim – 1 263. Na koniec I półroczu 2013 roku najmniej ofert pracy odnotowano w powiecie kazimierskim – 376 oraz pińczowskim – 481. Najbardziej poszukiwaną grupą pracującą byli pracownicy usług i sprzedawcy – 5 501 ofert (31,6%), najmniej poszukiwani przez pracodawców byli przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy – 76 ofert (0,4%). Analiza danych za I półrocze 2013 r. wskazuje, że nadal wśród bezrobotnych utrzymują się takie niekorzystne tendencje jak: wysoki odsetek ludzi młodych do 34 lat – 50,3% oraz w wieku mobilnym do 44 lat – 70,0%, niski poziom wykształcenia – 49,3%, długotrwałe pozostawanie bez pracy – 37,6%.

Stopa bezrobocia rejestrowanego w świętokrzyskim w końcu II kwartału 2013 r. ukształtowała się na poziomie 15,4%.

Wojewódzki Urząd Pracy
 tel.(41) 364-16-00, fax (41) 364-16-66, wup@wup.kielce.pl

Najnowsze informacje

Pracę – Przyjacielem ...
 Dyrektor Wojewódzkiego Urzędu Pracy...

Bezpieczne wyjazd
 W dniu 31 sierpnia 2012 r. w Starachowicach dojadca zawi...

Informacja dla osób zainteresowanych otrzymaniem dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej

W dniu 17 września br. (poniedziałek) o godzinie 10.00 odbędzie się posiedzenie Wojewódzkiej Rady Zatrudnienia, w siedzibie Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Kielcach.

Liczba bezrobotnych w województwie świętokrzyskim według stanu na 31.08.2012r. wyniosła 81.174 osoby, w tym:

16.951 bezrobotnych do 25 roku życia	(20,9%)
42.048 bezrobotnych kobiety	(51,8%)
44.249 bezrobotnych zamieszkałych na wsi	(54,5%)
67.439 bezrobotnych bez prawa do zasiłku	(83,1%)
13.735 bezrobotnych z prawem do zasiłku	(16,9%)
4.149 bezrobotnych niepełnosprawnych	(5,1%)

Stopa bezrobocia na koniec lipca 2012 roku osiągnęła poziom 14,8%

RYNEK PRACY I WYNAGRODZENIA

Wynagrodzenia

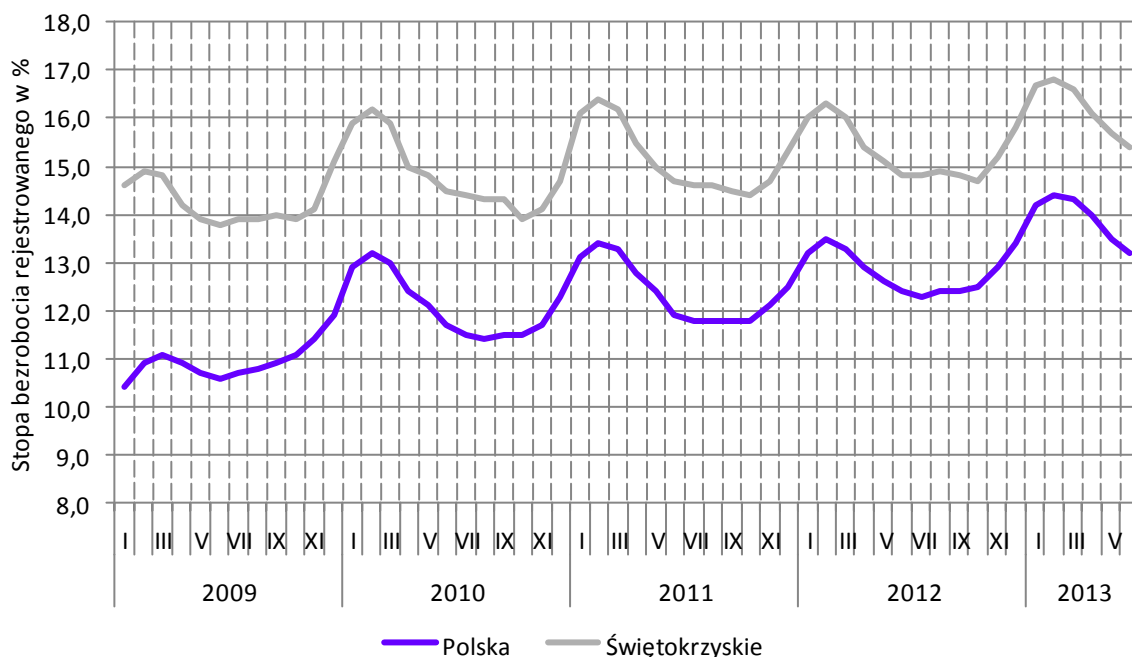
Na przestrzeni pierwszego półrocza 2013 roku przeciętne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw w województwie wzrosło w znacznie mniejszym stopniu niż w analogicznym okresie roku ubiegłego (0,6% wobec 5,4%). Analizując drugi kwartał br. największy wzrost wynagrodzeń nominalnych w ujęciu rocznym nastąpił w kwietniu – 1,7% i czerwcu – 1%, a najmniejszy w maju – 0,7%. Skala wzrostu płac była jednak we wszystkich omawianych miesiącach znacznie mniejsza w porównaniu do analogicznych miesięcy roku 2012. **W dniu 30 czerwca 2013 przeciętne wynagrodzenie brutto wyniosło 3 178,24 zł i było o 68,48 zł większe niż w końcu marca br.** Wciąż jednak przeciętne wynagrodzenie krajowe było w końcu II kwartału 2013 wyższe od średniej płacy w świętokrzyskim o ponad 630 zł, a w cią-

gu I półrocza br. zwiększył się dystans między wynagrodzeniami w województwie i w kraju. W pierwszym półroczu 2013 roku średnia płaca w świętokrzyskim była o 17,4% niższa od średniego wynagrodzenia krajowego, natomiast w analogicznym półroczu 2012 różnica ta wynosiła 15,8%. W okresie styczeń-czerwiec 2013 najlepiej w porównaniu do średniej płacy wojewódzkiej płacono w sekcjach : informacja i komunikacja (o 16,3% więcej) oraz obsługa rynku nieruchomości (o 14,9% więcej). Największe spadki średniego wynagrodzenia odnotowano w admi-

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw w województwie świętokrzyskim w czerwcu 2013 wyniosło 3 178,24 zł

nistrowaniu i działalności wspierającej (o 31,1% mniej) i zakwaterowaniu i gastronomii (o 20,5% mniej).

Wykres 3. Stopa bezrobocia rejestrowanego w Polsce i województwie świętokrzyskim w okresie I 2009—VI 2013 w %

Źródło danych: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Kielcach

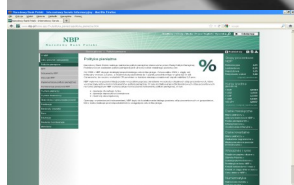

KONIUNKTURA

Wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych Koniunktura gospodarcza

Odnotowany w końcu czerwca 2013 roku wzrost cen towarów i usług konsumpcyjnych w porównaniu z analogicznym miesiącem roku ubiegłego wyniósł 0,2%. Największy wpływ na ukształtowanie się wskaźnika miał wzrost cen w sekcjach: rekreacji i kultury (o 3,4%), mieszkań (o 0,9%), napojów alkoholowych i wyrobów tytoniowych (o 3,7%). Najbardziej w ujęciu rocznym potaniały usługi związane z łącznością (o 9,7%), transportem (o 3,5%), a także artykuły odzieżowe i obuwiem (o 4,7%). Więcej niż przed rokiem płacono za chleb pszenno-żytni (o 2,2%) oraz mąkę pszenną (o 7,9%). Mniej kosztowała kasza jęczmienna (o 13,5%), bułka pszenna (o 2,7%) oraz ryż (o 1,4%). Wzrosły ceny mięsa wołowego z kością (o 4%) i bez (o 3,5%). Podrożała szynka gotowana (o 4,1%) i kielbasa suszona (o 5,9%). Wzrosły także ceny ziemniaków, cebuli, jabłek, cytryn oraz pomarańczy, odpowiednio o: 91,9%, 47,8%, 8,6%, 2,8%, 1,8%, potaniała natomiast marchew o 4,9%. Czerwiec był kolejnym z rzędu miesiącem, w którym odnotowano spadek cen paliw. Benzyna bezołowiowa 95 była tańsza niż przed rokiem o 6,7%. Znacznie podrożały ceny biletów autobusów miejskich (o 16,1%), oraz wizyta u lekarza specjalisty (o 8,5%).

Świętokrzyskie przedsiębiorstwa korzystnie oceniły ogólny klimat koniunktury w *Przetwórstwie przemysłowym* w końcu II kwartału 2013 r. Po pesymistycznych ocenach w kwietniu, maj i czerwiec charakteryzowały się poprawą nastrojów wśród regionalnych przedsiębiorców. Najmniej optymistyczne oceny (wartości ujemne salda koniunktury) w czerwcu 2013 r. dotyczyły ogólnego klimatu koniunktury sekcji *Handel detaliczny*, *Budownictwo*, oraz *Informacja i komunikacja*. Najlepiej oceniano: *Transport i gospodarkę magazynową* (ok. 30% ponad wskaźnik ogólnopolski), *Przetwórstwo przemysłowe* (ok. 10% ponad wskaźnik ogólnopolski) oraz *Zakwaterowanie i gastronomię* (ok. 10% ponad wskaźnik ogólnopolski). W przypadku ogólnego klimatu koniunktury sekcji *Handel hurtowy* zarówno wskaźnik ogólnopolski jak i ocena przedsiębiorców świętokrzyskich w czerwcu była nieznacznie pozytywna. Najbardziej dynamiczne zmiany w I połowie br. dotyczyły salda koniunktury *Transportu i gospodarki magazynowej* (prawie 60% wzrostu), *Przetwórstwa przemysłowego* (prawie 30% wzrostu) oraz *Budownictwa* (prawie 30% wzrostu).

FUNDUSZE STRUKTURALNE

Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007 - 2013 Komponent Regionalny Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki

Na koniec II kwartału 2013 roku w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007-2013 liczba podpisanych umów o dofinansowanie realizacji projektów wynosiła 1 144 , a ich łączna wartość 5,073 mld zł (w tym kwota dofinansowania ze środków Unii Europejskiej 2,7 mld zł). Wartość podpisanych umów/wydzanych decyzji na dzień 30 czerwca 2013 roku wyczerpuje 84,4% alokacji przeznaczonej na realizację programu w latach 2007-2013 (12. miejsce w kraju). Z puli środków UE beneficjenci wydatkowali ponad 2,15 mld zł wykazanych we wnioskach o płatność. 550 mln złotych stanowiły pozostałe za kontraktowane środki niewydatkowane jeszcze przez beneficjentów, natomiast kwota pozostałej alokacji nieobjętej jeszcze kontraktacją na dzień 30.06.2013 to 498 mln zł. Wykorzystanie alokacji środków wypłaconych beneficjentom na podstawie zatwierdzonych wniosków o płatność ukształtowało się na poziomie **67,2%, co klasyfikuje świętokrzyskie pod tym względem na czwartym miejscu w kraju** za województwami: opolskim (73,7%), wielkopolskim (69,2%) i pomorskim (67,8%).

Według stanu na dzień 30 czerwca 2013 r. w ramach Komponentu Regionalnego Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki (PO KL) zawarte zostały 1 933 umowy o dofinansowanie realizacji projektów PO KL o łącznej wartości w części środków publicznych ponad 1,4 mld zł, co stanowi 90,8% alokacji przeznaczonej na realizację programu w latach 2007-2013 (ósme miejsce w kraju). Na podstawie 10 288 zatwierdzonych wniosków o płatność wypłacono ponad 1 mld zł, co wykorzystuje 70,9% alokacji na lata 2007-2013.

**Wykorzystanie alokacji:
RPOŚ 2007-2013 — 67,2%
Komponent regionalny POKL — 70,9%**

W skali kraju, ze względu na poziom wydatkowanych środków w stosunku do wielkości przyznanej alokacji w ramach Komponentu Regionalnego PO KL, **województwo świętokrzyskie klasyfikuje się na 3. miejscu**, po województwach: łódzkim (75 %) i pomorskim (71%).

The screenshot shows the website for the Regional Operational Program of Świętokrzyskie Voivodeship. The page features a navigation menu, a search bar, and several sections including:

- Dotacje dla:** A list of beneficiaries: Przedsiębiorców, Organizacji pozarządowych, and Samorządu.
- Licznik dotacji:** Statistics showing:
  - Wartość podpisanych umów: 2 476 415
  - Alokacja na program: 3 158 912
  - Procent wykorzystania: [blank]
- Mapa projektów:** A map of the voivodeship with project locations marked.
- Wzorcowe projekty:** A section for example projects.
- Wyszukiwarka:** A search bar for projects.
- Aktualności:** A news section with a headline: "Zarząd Województwa Świętokrzyskiego dokonał wyboru projektów do dofinansowania w ramach konkursu 1.1.5 dla Działania 1.1 Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007-2013".
- Images:** Several photographs showing infrastructure projects, including a large blue cylindrical tank, a modern building, and an indoor swimming pool.

PRZEGLĄD NAJWAŻNIEJSZYCH WYDARZEŃ W REGIONIE

Nowoczesne laboratorium badawcze

Uroczyste podpisanie umowy o realizacji projektu wyposażenia laboratoriów na kierunkach inżynierii środowiska oraz geodezji i kartografii miało miejsce w budynku Politechniki Świętokrzyskiej. Z ramienia województwa swój podpis na owym dokumencie złożył Marszałek Adam Jarubas, natomiast uczelnie reprezentował Rektor Stanisław Adamczyk. Projekt jest współfinansowany ze środków unijnych, a całkowita jego wartość sięga 374 tysięcy zł. Laboratoria, których nowoczesne wyposażenie obejmować ma między innymi: aparaturę pomiarową, oraz stanowiska do badania gruntu, powinny zostać oddane do użytku do końca bieżącego roku.

Rozbudowa drogi wojewódzkiej 765

Marszałek Adam Jakubas oraz Członek Zarządu Województwa Świętokrzyskiego Jan Maćkowiak podpisali z Polską Agencją Rozwoju Przedsiębiorczości umowę na przebudowę drogi wojewódzkiej nr 765 na odcinku Staszów – Osiek wraz z budową obwodnicy Osieka. Projekt finansowany jest w ramach Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej, a jego całkowita wartość to 44,8 mln zł. Droga nr 765 ma wielkie znaczenie dla poprawy dostępności komunikacyjnej regionu, łączy bowiem dwie drogi krajowe oraz stanowi najkrótsze połączenie z województwem podkarpackim i śląskim.

PRZEGLĄD NAJWAŻNIEJSZYCH WYDARZEŃ W REGIONIE

Stypendia sportowe

Samorząd Województwa Świętokrzyskiego uhonorował sześćdziesięcioro młodych zawodniczek i zawodników z wybitnymi osiągnięciami sportowymi, fundując im stypendia. Wypłacane one będą przez 9 miesięcy, a ich wartość wynosić będzie comiesięcznie od 380 zł do 600 zł. Ogólna suma, jaką Samorząd Województwa przekazał na ten cel, wynosi ponad 232 tys. zł. Uroczysta Gala na której uhonorowano młodych sportowców z regionu odbyła się w Wojewódzkim Domu Kultury, a laureatom gratulował Wicemarszałek Grzegorz Świercz, oraz Jacek Kowalczyk Dyrektor Departamentu Promocji, Edukacji, Kultury, Sportu i Turystyki Urzędu Marszałkowskiego. W tym roku najliczniejszą grupą sportową wśród nagrodzonych byli piłkarze i piłkarki ręczne z KSS Kielce i koneckiego KSSPR. Wpływ na to miały niewątpliwie postawa piłkarz KSS-u w najwyższej klasie rozgrywkowej oraz na mistrzostwach polski kategorii młodszych, jak i powołania reprezentacyjne piłkarzy KSSPR. Poza nimi wyróżnieni byli również między innymi: młodzi łyżcznicy, badmintoniści, pływacy czy zapaśnicy. Stypendia sportowe Samorząd Województwa Świętokrzyskiego funduje od 2007 roku, przyznając je 50 – 70 najzdolniejszym młodym zawodnikom każdego roku.

Polska Wschodnia do 2020 roku

10 kwiecień – 15 maj 2013 r. to okres w którym trwały społeczne konsultacje projektu aktualizacji Strategii Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Polski Wschodniej. Cały proces aktualizacji przeprowadzany był przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego wraz z samorządami województw, których strategia ta dotyczy, jak i grupami ekspertów.

*Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego
Polski Wschodniej do roku 2020*

Jako główny cel aktualizacji Strategii wyznaczono poprawę skuteczności i efektywności polityki rozwoju Polski Wschodniej. Nowy projekt krystalizuje katalog działań, dzięki którym cele postawione przed województwami będą realizowane w bardziej harmonijny i płynny sposób. Spełnia on również istotną rolę w planowaniu i wdrażaniu przyszłej polityki spójności UE dotyczącej makroregionu Polski Wschodniej, która obejmować ma lata 2014 – 2020.

PRZEGLĄD NAJWAŻNIEJSZYCH WYDARZEŃ W REGIONIE

Interdyscyplinarne laboratoria UJK

Marszałek Adam Jarubas, oraz Wicemarszałek Grzegorz Świercz brali udział w konferencji poświęconej podsumowaniu realizacji zadania „Rozwój interdyscyplinarnych laboratoriów badawczych UJK”. Spotkanie to miało miejsce na Wydziale Matematyczno – Przyrodniczym Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach, na którym zlokalizowanych jest 15 laboratoriów objętych dofinansowaniem. Wartość tego projektu wynosi

akcelerator EBIS-A zakupiony w ramach projektu

43,8 mln zł, a jego celem było wyposażenie w sprzęt specjalistyczny i adaptacja laboratoriów. Koordynatorem projektu był Uniwersytet Jana Kochanowskiego, natomiast współfinansowany był on ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz z budżetu państwa w ramach Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka. Nowoczesna baza laboratoryjna, powstała dzięki tej inwestycji, służyć ma do prowadzenia badań stosowanych i podstawowych z zakresu wielu dziedzin np.: fizyki, informatyki, geolo-

gii, biotechnologii, medycyny. Pośrednim celem strategicznym, możliwym do realizacji w dłuższej perspektywie czasowej, tej inwestycji jest rozwój gospodarki w oparciu o innowacje, oraz wzrost konkurencyjności i atrakcyjności uczelni w województwie świętokrzyskim.

Więcej dla regionu

1 miliard 223,3 miliona euro – tyle otrzyma województwo świętokrzyskie w nowym okresie finansowania z Unii Europejskiej. Jest to o 220 milionów więcej niż pierwotnie zakładano w pierwszym projekcie Ministerstwa Rozwoju Regionalnego przedstawionym w lutym podczas posiedzenia Marszałków. Środki dodatkowe pochodzą z rezerwy ministerialnej której przeznaczeniem miało być kierowanie zwiększonego kapitału do regionów najefektywniej wydających pieniądze unijne.

PRZEGLĄD NAJWAŻNIEJSZYCH WYDARZEŃ W REGIONIE

Świętokrzyskie Koleje Regionalne

Wyraźnie dostrzegalna staje się poprawa sytuacji Świętokrzyskich Zakładów Przewozów Regionalnych, spółki działającej na rzecz województwa i wspieranej przez jego Zarząd. Biorąc pod uwagę ostatnie kilka lat, liczba pasażerów których spółka obsługuje wzrosła dwukrotnie, a dalsze plany zwiększenia liczby osób korzystających z tego rodzaju transportu są imponujące.

Jan Maćkowiak, Członek Zarządu Województwa Świętokrzyskiego ową poprawiającą się kondycję kolei regionalnych tłumaczy między innymi tym, iż w naszym województwie największą wagę przywiązuje się do zadowolenia, potrzeb i dobra pasażerów, co wyróżnia świętokrzyskie na tle pozostałych regionów. Samorząd Województwa dba natomiast o stan taboru, oraz o jakość podróży. Pasażerowie, dzięki inwestycjom Samorządu, mogą już jeździć czterema nowoczesnymi pociągami typu Elf, wyposażonymi w klimatyzację oraz gwarantującymi wysoki komfort podróży. W planach na najbliższy czas znajduje się już kolejny zakup sześciu pociągów w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko. Dzięki specjalistycznemu oprogramowaniu, które zainstalowane

w pociągach będzie mierzyć natężenie ruchu, na bieżąco oraz szybko będzie można reagować wysyłając na konkretne połączenia większe składy. W 2015 roku, na który planowane jest zakończenie procesu inwestycyjnego, województwo świętokrzyskie stanie się pierwszym w Polsce regionem z w pełni nowoczesnym taboru kolejowym.

Odpowiedzią na oczekiwania pasażerów, oraz jednym z powodów poprawiającej się sytuacji w kolejach regionalnych jest również, a może przede wszystkim, dogodna i konkurencyjna oferta cenowa wynikająca między innymi z wdrożenia „Biletu Świętokrzyskiego”. Ten innowacyjny i nowatorski w skali kraju projekt jest dopasowany w sposób sprawiający, iż średnia cena biletu zmniejsza się aż o 40% w stosunku do ceny standardowej. Tym rodzajem biletu do 13 maja zostało objęte całe województwo. Wszystkie te projekty i inwestycje w przewozy regionalne pozytywnie wpływają na wzrost ich konkurencyjności i innowacyjności dzięki czemu mieszkańcy regionu coraz częściej, jako środek transportu, wybierają kolej. Liczymy, że właśnie to jest sposobem na przyciągnięcie nowych klientów, a jednocześnie zatrzymanie obecnych. – mówi Jan Maćkowiak.

PRZEGLĄD NAJWAŻNIEJSZYCH WYDARZEŃ W REGIONIE

III Forum Polski Wschodniej

Szanse rozwoju Polski Wschodniej, w zderzeniu ze zmianami na arenie międzynarodowej oraz w konkretnym otoczeniu gospodarczym z uwzględnieniem nowego budżetu Unii Europejskiej na 2014 – 2020, były tematem, zorganizowanego w Kielcach, III Forum Polski Wschodniej. W spotkaniu brał udział Marszałek Adam Jarubas, Prezydent Kielc Wojciech Lubawski, oraz Kazimierz Kotowski i Jan Maćkowiak Członkowie Zarządu Województwa. Silnie reprezentowane było również środowisko przedsiębiorców i biznesmenów zagranicznych.

Podczas dyskusji plenarnej pt.: „Europa w kryzysowym teście – wspólnota problemów i interesów pięć lat później”, Marszałek Adam Jarubas zaakcentował, iż „Polska Wschodnia to region ludzi młodych i wykształconych, posiada wysoki potencjał inwestycyjny, współtworzy również pięć Specjalnych Stref Ekonomicznych, które oferują ulgi podatkowe dla inwestorów, parki przemysłowe i technologiczne”.

Forum Polski Wschodniej organizowane jest w ramach Programu Promocji Gospodarczej Polski Wschodniej, jego celem zaś jest zwiększenie zainteresowania inwestycyjnego w pięciu województwach tegoż makroregionu.

Inkubator IT

W ramach Kieleckiego Parku Technologicznego planowana jest budowa inkubatora sektora IT/ITC. Ma on powstać w budynku po Wyższej Szkole Umiejętności przy ulicy Olszewskiego. Obecnie prace trwają nad przygotowaniem modelu biznesowego, który zawierać ma listę współpracowników, kryteria oraz sposób naboru lokatorów, plan zagospodarowania inkubatora, oraz podstawowe dokumenty do utworzenia klastra IT. Zainteresowanie stworzeniem planu oraz przebudową budynku wyraziły, stając do przetargu, cztery przedsiębiorstwa. Szacowana wartość projektu oscyluje w granicach 60 milionów zł, które to mają być pozyskane na ten cel ze środków Ministerstwa Rozwoju Regionalnego.

Modernizacja Instytutu Sztuk Pięknych

Wicemarszałek Województwa Świętokrzyskiego Grzegorz Świercz był gościem uroczystego otwarcia pracowni Instytutu Sztuk Pięknych na Uniwersytecie Jana Kochanowskiego w Kielcach. Modernizacja i doposażenie bazy dydaktycznej możliwe było dzięki środkom z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego. Całkowita zaś wartość inwestycji wyniosła 2,6 mil zł. Projekt ten wpisuje się w strategię rozwoju innowacji, gdyż wzornictwo stanowi między innymi jedną z inteligentnych specjalizacji województwa.

PRZEGLĄD NAJWAŻNIEJSZYCH WYDARZEŃ W REGIONIE

Forum Polskiej Gospodarki i Turystyki w Belgii

W siedzibie Federacji Przedsiębiorców Belgijskich w Brukseli, 23 maja 2013 roku zorganizowano, za pośrednictwem Ambasady Rzeczypospolitej Polskiej w Królestwie Belgii, Forum Polskiej Gospodarki i Turystyki. Reprezentantem Samorządu Województwa Świętokrzyskiego był Członek Zarządu Województwa Kazimierz Kotowski, a ofertę regionu, jego mocne strony, potencjały oraz zdolności inwestycyjne, w ramach promocji regionu prezentował Grzegorz Orawiec Dyrektor Departamentu Polityki Regionalnej Urzędu Marszałkowskiego.

W spotkaniu brali udział również: jako reprezentant przedsiębiorców regionalnych Wojciech Borzęcki, Kamila Kępczyńska – Kaleta reprezentująca Targi Kielce, oraz Minister Olgierd Dziekoński z Kancelarii Prezydenta RP, JE Artur Harazim Ambasador RP w Królestwie Belgii, Pieter Timmermans, Prezes Federacji Przedsiębiorców Belgijskich.

Międzynarodowa firma z Luksemburga w Kielcach

Do Kieleckiego Parku Technologicznego, kilka miesięcy temu swą siedzibę przeniósł międzynarodowa firma pochodząca z Luksemburga. Atlantic Fund Services, bo o nią chodzi, działa w branży funduszy inwestycyjnych i emerytalnych, na obszarze Europy Środkowo – Wschodniej. Działanie to ma na celu wejście tej firmy na rynek nordycki, w czym dopomóc ma współpraca i pomoc Pana Ryszarda Czarnego, byłego ambasadora między innymi w Szwecji, Norwegii i Islandii. Wymiernym efektem przynosin, według Szymona Mazurkiewicza, Dyrektora Kieleckiego Parku Technologicznego, będą nowo powstałe miejsca pracy o wysokim standardzie.

Wypośażenie laboratoriów politechniki

W maju 2013 miało miejsce uroczyste otwarcie laboratoriów na Politechnice Świętokrzyskiej w którym uczestniczył Grzegorz Świercz, Wicemarszałek Województwa. Projekt „LABIN – Wsparcie Aparaturowe Innowacyjnych Laboratoriów Naukowo – badawczych Politechniki Świętokrzyskiej w Kielcach” realizowany był w ramach Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej 2007 – 2013, a jego łączny koszt to około 4 mil zł. W ramach tego projektu wyposażono między innymi: Laboratorium Przekształtników Energoelektronicznych, Laboratorium Telekomunikacji, oraz Laboratorium Zaawansowanych Systemów Elektroniki Analogowej i Cyfrowej.

PRZEGLĄD NAJWAŻNIEJSZYCH WYDARZEŃ W REGIONIE

Nowa hala sportowa Chęcinach

Piotr Żołądek Członek Zarządu Województwa, Bernard Antos, Sekretarz Województwa oraz Jacek Kowalczyk, Dyrektor Departamentu Promocji, Edukacji, Kultury, Sportu i Turystyki Urzędu Marszałkowskiego

wzięli udział w uroczystym otwarciu nowoczesnej hali widowiskowo – sportowej w Chęcinach. Projekt ów został zrealizowany dzięki pomocy kapitałowej z Regional-

nego Programu Operacyjnego jak również ze środków Starostwa Powiatowego w Kielcach, oraz dzięki pomocy Ministerstwa Kultury i Sportu. Łączny koszt inwestycji wyniósł 18.8 mln zł. Dzięki tym środkom powstała hala z widownią na 1300 osób, w której odbywać się będą wydarzenia sportowe oraz kulturalne. Prócz tego wyposażona jest ona również w zaplecze administracyjne, techniczne i socjalne, jak również w kawiarnię oraz parking na sto pojazdów. Na co dzień hala będzie natomiast wykorzystywana w celach treningowych przez lokalne zespoły i kluby sportowe. Należy przy tym nadmienić, iż jej charakter oraz wyposażenie i przystosowanie pozwalają na uprawianie wielu rodzajów sportu, począwszy od piłki halowej, poprzez siatkówkę i koszykówkę, skończywszy na tenisie, akrobatyce czy judo.

Fundusze na edukację

Ze względu na dodatkowe środki jakie pojawiły się w ramach oszczędności w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Świętokrzyskiego, Zarząd Województwa podjął decyzję o dofinansowaniu projektów, które do tej pory znajdowały się na liście rezerwowej. Ściślej, dotyczy to działania „Rozwój innowacji, wspieranie działalności dydaktycznej i badawczej szkół wyższych oraz placówek sektora B+R. Pieniądze trafią więc między innymi do Politechniki Świętokrzyskiej – na wyposażenie laboratoriów METAROLAB.

PRZEGLĄD NAJWAŻNIEJSZYCH WYDARZEŃ W REGIONIE

Przedstawiciele regionu w Brukseli

W dniach 19 – 21 czerwca w Brukseli miało miejsce spotkanie przedstawicieli regionu świętokrzyskiego z grupą ekspertów oraz przedstawicieli Komisji Europejskiej. Jego celem było omówienie Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego w odniesieniu do perspektywy finansowej 2014–2020. Dyskusja toczyła się również wokół nowopowstającego Regionalnego

Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego, który to w najbliższym czasie ma być przedłożony w Ministerstwie Rozwoju Regionalnego.

W spotkaniu, z ramienia Władz Samorządowych Województwa Świętokrzyskiego, udział brali między innymi: Członkowie Zarządu Województwa Kazimierz Kotowski, Jan Maćkowiak, Wiceprzewodniczący Sejmiku Województwa Świętokrzyskiego Marcin Ożóg, Przewodniczący Rady Miasta Kielce Tomasz Bogucki, oraz Skarbnik Województwa Świętokrzyskiego Maria Fidińska-Dziurzyńska. Jak przyznał Kazimierz Kotowski: „To było bardzo dobre spotkanie, merytoryczne, w gronie naszych przedstawicieli, osób pracujących nad strategią i Regionalnym Programem Operacyjnym z Departamentu

Polityki Regionalnej, Zarządu, jak i sześciorga przedstawicieli Komisji Europejskiej, którzy zajmują się infrastrukturą, strukturą komunikacyjną oraz ekonomią i finansami”, dodając przy tym, iż: „ musimy wykorzystać każdy moment, każdą okazję, aby zdobyć jak najwięcej wiedzy merytorycznej, technicznej, aby nasz projekt nie odbiegał od standardów”. W tym kontekście spotkania takie pomagają w poznaniu stanowiska i w lepszym przygotowaniu negocjacyjnym z Komisją Europejską, które niebawem prowadzone będą w ramach nowej polityki budżetowej.

Innowacyjne projekty z POKL

W Wojewódzkim Domu Kultury w Kielcach Świętokrzyskie Biuro Rozwoju Regionalnego zorganizowało konferencje dotyczącą efektów innowacyjnych projektów w ramach Projektu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Zaprezentowane zostały przykładowe i wzorcowe projekty wdrażane między innymi przez: Wyższą Szkołę Biznesu i Przedsiębiorczości w Ostrowcu Świętokrzyskim – projekt „Drogowskaz życiowy”, Kuratorium Oświaty w Kielcach - projekt „Efektywny Nauczyciel”, lub Miejski Zespół Poradni Psychologiczno – Pedagogicznych w Kielcach - projekt „Akademia Kariery”.

Projekty Innowacyjne to duża szansa na intensyfikację rozwoju województwa świętokrzyskiego ich celem bowiem jest przygotowanie i upowszechnienie nowoczesnych sposobów pracy ułatwiających dostosowywanie się pracowników do obecnych, zmieniających się warunków pracy.

PRZEGLĄD NAJWAŻNIEJSZYCH WYDARZEŃ W REGIONIE

Nagrody za innowacje

1 7 maja w Kieleckim Centrum Kultury po raz siódmy Staropolska Izba Przemysłowo – Handlowa wręczyła nagrody „NOVATOR”. Honorowym patronem tego przedsięwzięcia jest Marszałek Adam Jarubas, oraz Prezes Urzędu Patentowego RP, Prezes Krajowej Izby Gospodarczej i Wojewoda Świętokrzyski. Laureatami owej nagrody są przedsiębiorstwa z regionu które w poprzednim roku realizowały przedsięwzięcia innowacyjne oraz ludzie i instytucje sprzyjające poprawie innowacyjności gospodarki województwa. Gościem specjalnym gali oraz jedną z osób wręczających wyróżnienia był Kazimierz Kotowski, Członek Zarządu Województwa. Nagrody zostały przyznane łącznie 16 osobom, instytucjom, przedsiębiorstwom, w 8 kategoriach. Wśród laureatów zna-

leżli się między innymi: w kategorii „promotor innowacji”- Świętokrzyski Portal Innowacji prowadzony przez Biuro Innowacji Urzędu Marszałkowskiego, w kategorii „Innowacyjna Inwestycja w Gminie”- Gmina Ożarów, oraz Starostwo Powiatowe w Kielcach, w kategorii „Promotor Innowacyjności”- prof. Stanisław Adamczak, natomiast w kategorii „Animator Gospodarki”- prof. Leszek Płonecki i prof. Jacek Semaniak. Statuetki NOVATOR przyznawane są przez Staropolską Izbę Przemysłowo – Handlową już od 2006 roku.

TRIZ dla przedsiębiorczości

W Wojewódzkim Domu Kultury w Kielcach miała miejsce dyskusja w ramach seminariów naukowo-szkoleniowych „Akademia TRIZ dla Biznesu”. Brali w niej udział Członkowie Zarządu Województwa: Kazimierz Kotowski i Jan Maćkowiak. Spotkanie skierowane było do przedsiębiorców z województw świętokrzyskiego i małopolskiego, a jego głównym celem była promocja i wdrażanie innowacyjnej formy wspierania przedsiębiorczości metodą TRIZ – Teoria Rozwiązywania Innowacyjnych Zadań. TRIZ to metoda, która wychodzi naprzeciw potrzebom innowacyjności w przedsiębiorstwach pomagając im w rozwiązywaniu szeregu problemów pojawiających się w trakcie tworzenia innowacji. System oparty o TRIZ charakteryzuje się przyspieszeniem prac, a co za tym idzie zmniejszeniem kosztów oraz mniejszą ilością prób potrzebnych do wdrożenia danego wynalazku lub konkretnego rozwiązania. Program promocji „Akademia TRIZ dla Biznesu” wsparty jest kapitałem z Europejskiego Funduszu Społecznego.

PRZEGLĄD NAJWAŻNIEJSZYCH WYDARZEŃ W REGIONIE

„Lider Polskiego Eksportu 2013”

W warszawskim Hotelu „Marriott” 17 czerwca odbyła się IX Konferencja Programowa Stowarzyszenia Eksporterów Polskich. Tematem przewodnim spotkania były strategie zagranicznych ekspansji przedsiębiorstw. Nadrzędnym zaś celem owej konferencji było zdefiniowanie i opisanie działań na rzecz przeorientowania gospodarki w proinnowacyjną i proeksportową. W ramach osiągnięcia tegoż celu stworzona została ocena realnych możliwości gospodarki kraju, w tym w szczególności ocena: działań instrumentu wspierania eksportu, alokacji funduszy unijnych na działania proeksportowe i proinnowacyjne, oraz koncentracji środków promocyjnych na rynkach zagranicznych. W trakcie Konferencji Programowej wręczono również puchary i nagrody „Lider Polskiego Eksportu 2013”. Jednym z laureatów tej nagrody był Marszałek Województwa Świętokrzyskiego Adam Jarubas. W IX Konferencji Programowej Stowarzyszenia Eksporterów Polskich brało udział ponad 150 eksporterów ze wszystkich sektorów gospodarki i regionów.

Top 10 Inwestycji Komunalnych 2013

Szereg ekspertów oraz redaktorzy portalu samorządowego.pl wyłonili najlepszą dziesiątkę inwestycji komunalnych w Polsce w 2013 roku. Wśród nich znalazł się również kompleks basenów mineralnych w Solcu – Zdroju. Kryteriami wyboru którymi kierowała się Rada Konsultacyjna Konkursu były między innymi: skala owych inwestycji, oraz prorozwojowy charakter dla gospodarki i mieszkańców w regionie. Inwestycja w Solcu – Zdroju została uhonorowana głównie ze względu na wybudowanie nowoczesnego i unikalnego w skali kraju ośrodka rehabilitacyjno – rekreacyjnego. W realizacji projektu czynny udział brała gmina, jako właściciel gruntów, oraz władze wojewódzkie, które zapewniły z Regionalnego Programu Operacyjnego 8 mln zł dofinansowania.

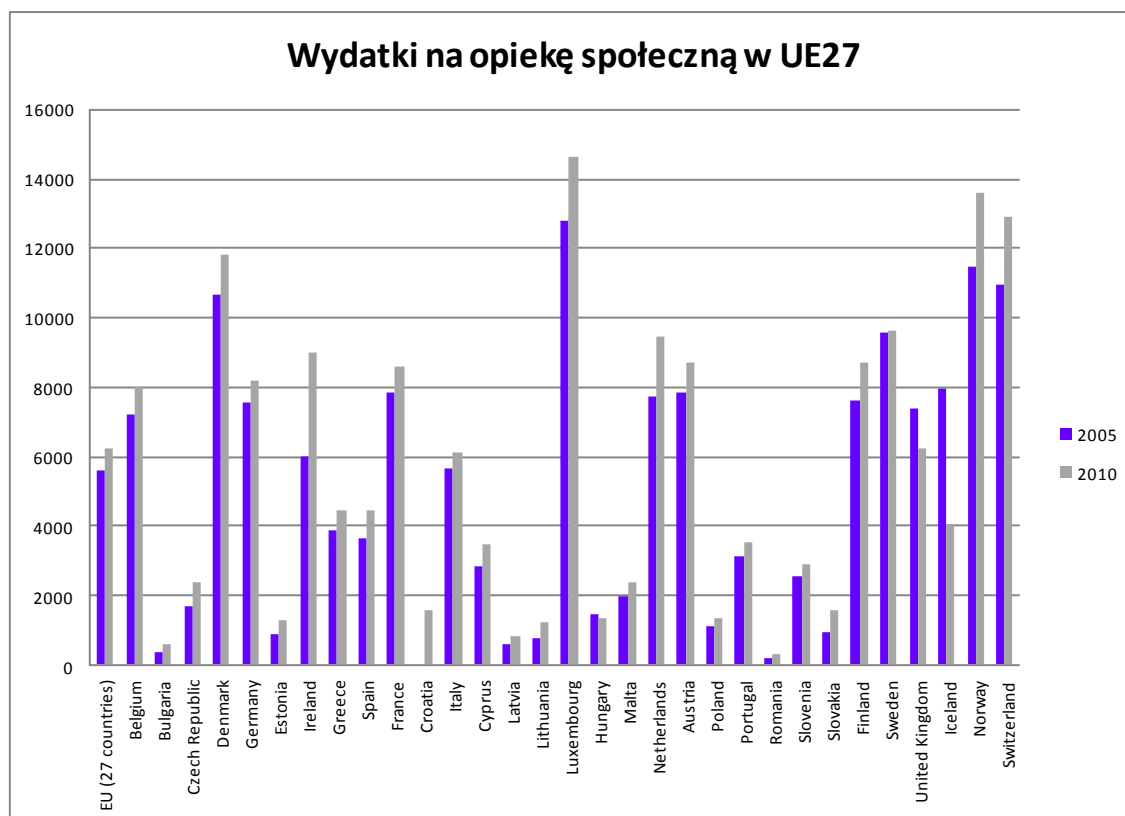
Centrum Języków Obcych

Wicemarszałek Województwa Świętokrzyskiego Grzegorz Świercz i Jacek Kowalczyk Dyrektor Departamentu Promocji, Edukacji, Kultury, Sportu i Turystyki Urzędu Marszałkowskiego uczestniczyli w uroczystym otwarciu Centrum Języków Obcych w kampusie Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach. W nowo powstałym budynku, na powierzchni około 5 tysięcy metrów kwadratowych, znajdują się laboratoria, sale wykładowe i multimedialne. Mieścić się tam będą wszystkie kierunki filologiczne. Projekt został zrealizowany dzięki wsparciu środków z Unii Europejskiej i jest kolejnym budynkiem nowoczesnego kampusu uniwersyteckiego w Kielcach.

WARTO WIEDZIEĆ

Wydatki na opiekę społeczną w krajach UE27

Największe wydatki na pomoc społeczną na osobę w 2010 roku przy średniej dla krajów UE27 na poziomie 6 258 € poniosło Księstwo Luksemburg (14 624 €), Norwegia (13 585 €) i Szwajcaria (12 902 €). Najślabiej w rankingu wypadły Łotwa (831 €), Bułgaria (568 €) oraz Rumunia (333 €). Wydatki na opiekę społeczną na osobę w Polsce w omawianym roku wyniosły 1368 € i w stosunku do 2005 roku zwiększyły się o 253 €. Kwotowa pula wydatków na osobę w porównaniu do 2005 roku najistotniej zwiększyła się w Irlandii (o 2 989 €), Norwegii (o 2 104 €) i Szwajcarii (o 1 916 €). Najbardziej zmniejszył się natomiast fundusz socjalny na Islandii (spadek o 3 933 €), a także w UK (spadek o 1 197 €). Największy procentowy przyrost wydatków na opiekę społeczną w omawianym okresie wystąpił w : Słowacji (o 68%), Bułgarii (o 54%), Rumunii i na Litwie (po 52%). Podobnie jak w przypadku klasyfikacji kwotowej największy procentowy spadek wydatków odczuli mieszkańcy Islandii (spadek o 49%) oraz Wielkiej Brytanii (spadek o 16%).

Źródło danych: Opracowanie własne na podstawie danych EUROSTAT

Źródła danych/Przypisy

Źródła danych

W pracach nad przygotowaniem publikacji wykorzystano dane:

Głównego Urzędu Statystycznego, Urzędu Statystycznego w Kielcach, Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego, Świętokrzyskiego Biura Rozwoju Regionalnego, Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Kielcach, EUROSTAT.

Przypisy:

¹ Wartość sprzedanych robót budowlano-montażowych zrealizowanych w ciągu roku na terenie kraju siłami własnymi (tj. bez podwykonawców) na rzecz zleceniodawców. Wartość ta wyrażana jest w rzeczywistych cenach sprzedaży z uwzględnieniem upustów, rabatów i bonifikat, bez podatku od towarów i usług VAT.

Opracowanie:
Obserwatorium Rozwoju Regionalnego
Departament Polityki Regionalnej
Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego
tel. (041) 36-58-188, fax (041) 36-58-191

